

การศึกษาเฉพาะกรณี : พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
**The Research of Case Study : The Political Behavior of People in
Kasetwisai District, Roi-Et Province**

ภัทรภา พัฒนาดอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Phatrapa Pattamadon
Roi Et Rajabhat University, Thailand
E-mail1: pattaradon2204@hotmail.com

Received: May 10, 2023; Revised: May 29, 2023; Accepted: June 2, 2023

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่ว่า มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน 2) เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเสริมผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการให้ความรู้ทางการเมืองมี และ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 3.92 และ 3.88 ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้นำท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรับบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิของเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองในแต่ละระดับของประเทศ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ คือ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะโดยการนำมาใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกระดับ

สรุปโดยย่อ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้นำท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรับบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

คำสำคัญ : การศึกษาเฉพาะกรณี; พฤติกรรมทางการเมือง; ประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย

Abstract

The Constitution 2017 has defined the role of citizens in politics, which reflects political events. It is clear from what is currently happening that Section 44: Everyone has the freedom to assemble peacefully and without weapons. Restrictions on freedom under paragraph one cannot be carried out. The objectives of the research are to 1) study the level of political behavior of the people, 2) compare the level of political behavior of the people, and 3) study the suggestions for developing the political behavior of the people.

research model It is a combined method research. Research including quantitative research and qualitative research To complement the results obtained from quantitative research.

Research results according to objective number 1: level of political behavior of the people Overall and each aspect is at a high level. has an average of 3.94, followed by political behavior Political participation There is the aspect of providing political knowledge and the aspect of following political news. The average values were 3.93, 3.92, and 3.88, respectively.

Research results according to objective number 2: People of Kaset Wisai District. Roi Et Province, with different ages, education levels, occupations, and average monthly incomes, have political behaviors. They are significantly different at the 0.05 level. People of different genders have different political behaviors.

Research results according to objective number 3: Local leaders should encourage people to know their roles and participate in political activities. Encourage people to exercise their right to choose representatives to act on their behalf in governance at each level of the country. Encourage people to publicize or disseminate news to encourage others to exercise their right to vote in elections.

The findings from this research are the political behavior of the people. Overall, it is at a high level. As for the level of political behavior of the people The overall level is at a high level, with people having different ages, education levels, occupations, and average monthly

incomes. There is political behavior of the people. Overall, they are significantly different at the 0.05 level. Recommendations for use in promoting participation in elections at all levels.

Brief summary of people's political behavior Overall and each aspect is at a high level. People with different ages, education levels, occupations, and average monthly incomes have political behavior. They are significantly different at the 0.05 level and local leaders should encourage people to know their roles and participate in political activities.

Keywords: Case Study; Political Behavior; People of Kaset Wisai District

บทนำ

การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ยังไม่สู้ได้รับสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวางนัก จะเห็นได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนในระดับท้องถิ่นยังอยู่ในอัตราที่ต่ำมาก รูปแบบลักษณะของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ยังคงค่อนข้างเป็นไปแบบเดิม คือ ไม่มีอิสระในการดำเนินการมากนัก ทางมายังเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมและดำเนินการอยู่ และยังได้รับความสนใจอยู่ในวงจำกัดเท่านั้น การที่จะเห็นรูปแบบทางการเมืองการปกครองของไทยพัฒนาไปสู่รูปแบบความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ หากประชาชนมีความตื่นตัวและมีความสำนึกทางการเมืองสามารถใช้วิจารณญาณทางการเมืองได้อย่างถูกต้องสนใจที่จะใช้สิทธิทางการเมืองด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเลือกผู้แทนราษฎรที่ดีเข้าสู่สภา บทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน นักการเมืองและกลุ่มการเมืองต่างๆ จะต้องพัฒนาดีขึ้นเรื่อยๆ และสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศชาติได้ ทำให้ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอย่างแพร่หลายขึ้น และเมื่อใดที่ประชาชนส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็เป็นที่แน่นอนว่าระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีเสถียรภาพมั่นคงคู่กับการปกครองไทยตลอดไป

ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยคือ ประชาชนที่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่เกิดจากความขัดแย้งความบาดหมางกันระหว่างบุคคล กลุ่มคน องค์กร หรือสถาบันเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนสังคม เกิดความตึงเครียด ความไม่สงบสุข ความหวาดระแวง มีปัจจัยจากการตัดสินใจ การรับรู้ ผลประโยชน์ ค่านิยม ที่ต่างกัน การไม่ยอมรับสภาพความเป็นจริงว่าการแตกแยกทางทัศนคติและความต้องการทางภูมิภาคเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการหาทางออกของประเทศ ทุกสังคมย่อมหลีกเลี่ยงความขัดแย้งไม่ได้ ความขัดแย้งในสังคมเป็นเรื่องปกติ เพียงแค่ความขัดแย้งสามารถหาข้อยุติได้ในกรอบของกลไกที่มีอยู่ในสังคมนั้นก็สามารถดำเนินต่อไปได้ตราบเท่าที่ปัญหาความขัดแย้งอยู่ในสัดส่วนที่ไม่แพร่กระจายไปทั่ว (กรุณา มธูลาภรังสรรค์, 2564)

สำหรับประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด ก็เช่นเดียวกัน มีพฤติกรรมที่แสดงออกทาง การเมืองรวมทั้งวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ไม่ได้แตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิถีชีวิตที่ เรียบง่าย ไม่ได้ให้ความสนใจในการเมืองการปกครองหรือมีการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกมาเด่นชัด เท่าใดนัก เนื่องจากมีความเห็นว่าการเมือง เป็นเรื่องที่ไกลตัวเกินไป แต่นับจากหลังปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เมื่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีความรู้ความเข้าใจ ในระบอบการเมืองเพิ่มมากขึ้น เอาใจใส่จาก นักการเมืององค์กรทางการเมือง ที่มาจากการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ทำให้ ประชาชนพลเมืองได้หันมาสนใจ ในเรื่องการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการ ใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2564 ในจังหวัดร้อยเอ็ดประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 391,927 คน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 225,578 คน คิดเป็นร้อยละ 57.56 (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง จังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง การวิจัยครั้งนี้จึง เป็นการค้นหาคำตอบใหม่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัด ร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

ความหมายของพฤติกรรมทางการเมือง

นักวิชาการของไทยหลายท่านได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความหมายของพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งความหมายของพฤติกรรมทางการเมืองมีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ซึ่งจะขอล่าวพอสังเขป ดังนี้

จักรพันธ์ วัชรบุรณาวาทย (2543) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทาง การเมืองซึ่งการแสดงออกจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization) หรือความสำนึกทางการเมืองของคนในชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) และความ สนใจของคนในชาติด้วย

วิชัย ตันศิริ (2547) พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์เป็นผลพวงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม มนุษย์ทุกผู้ทุกนามมิได้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าจากสภาวะแวดล้อมในทำนองเดียวกันภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกัน และแม้แต่ได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมเดียวกันมนุษย์สองคน ก็อาจจะมีปฏิกิริยาแตกต่างกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางการเมืองทั้งในการกระทำหรือความรู้สึกนึกคิด และ ทศนคติทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่มีผลก่อให้เกิดการพัฒนาร่วมมือ หรือขัดแย้ง ซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองนั้นมีหลายรูปแบบ อาทิ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย

พฤติกรรมทางการเมืองการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต่างก็มุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้น รูปแบบต่าง ๆ ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป บางสังคมอาจให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติแต่บางสังคมอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลก็ได้ นอกจากนั้นในการที่บุคคลแต่ละคนจะยึดเอาการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบใด ๆ เป็นแนวทางย่อมที่จะต้องมีการกระทำที่แตกต่างกันไปด้วย พวกที่เข้าไปช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งอาจดำเนินการได้โดยเข้าเป็นสมาชิกพรรคนั้น ๆ ปฏิบัติการไปตามแนวทางหรือแนวนโยบายที่พรรควางไว้ให้ ส่วนพวกที่ติดต่อโดยตรงกับผู้แทนราษฎรเพื่อหวังที่จะให้ผู้แทนช่วยเหลือการใด ๆ ก็ย่อมที่จะใช้กระบวนการที่ต่างกัน จึงกล่าวถึงรูปแบบต่าง ๆ ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ (สิทธิพันธ์ พุทธหน, 2547)

1. การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปมีอำนาจในการปกครอง สิทธิในการเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งจะแตกต่างกันไป จากกิจกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น 4 ปีต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อยมาก
2. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เป็นรูปของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนอาจใช้เพื่อเพิ่มอิทธิพลที่เขาพึงมีต่อผลของการเลือกตั้งนอกเหนือไปจากเสียง 1 เสียงที่เขาได้จากสิทธิในการเลือกตั้งแล้ว กิจกรรมรณรงค์หาเสียงนี้นับเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากเมื่อเปรียบเทียบกับกรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่ราษฎรร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง ในกรณีนี้ราษฎรจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมาก

4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และจะเกี่ยวเนื่องกับราษฎรรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะตัว หรือของครอบครัว กิจกรรมในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก

ประหยัด หงส์ทองคำ (2546) ได้จำแนกรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ได้เพิ่มเติมในบางรูปแบบเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึง รวมถึงกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งด้วย

2. การลอบบี้ (lobby) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3. กิจกรรมองค์กร เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจเป็นผลประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมก็ได้

4. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัวโดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว

5. การใช้กำลังรุนแรง คือกิจกรรมที่พยายามจะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจจะมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เช่น การทำปฏิวัติก็ได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและงานเขียนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) จึงหมายถึง การเข้าไปร่วมกระทำกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ การไปเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐการติดต่อกับทางราชการ การวิ่งเต้น (Lobby) กับผู้มีอำนาจของรัฐ การติดต่อกับนักการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะ การบริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง เป็นต้น สรุปประเด็นตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังต่อไปนี้ การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักชวนบุคคลอื่นไปเลือกตั้ง การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมือง การเข้าร่วมฟังนักการเมืองปราศรัย

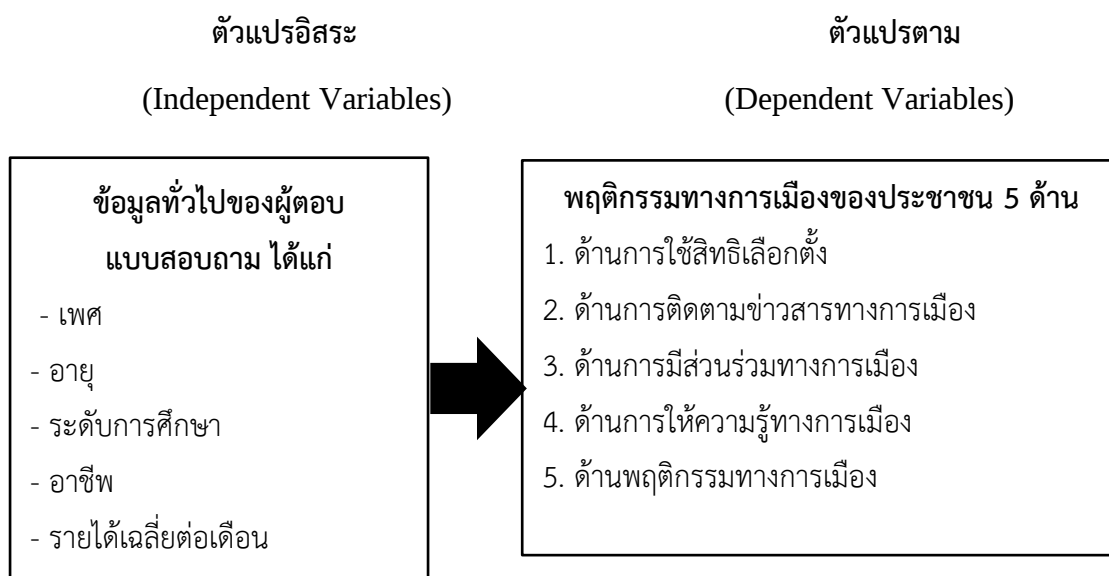
การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การออกแรงหรือออกทุน เคลื่อนไหวการเมืองร่วมกัน มีการแบ่งปันความรับผิดชอบ แบ่งบทบาททางการเมือง แบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และร่วมกันจัดหาทรัพยากรและยุทธวิธีการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน สรุปประเด็นตัวบ่งชี้ การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ดังต่อไปนี้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง ยื่นข้อเรียกร้องความต้องการแก้ปัญหาทางการเมือง ร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมือง ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย ชุมชนประท้วงเรียกร้องความต้องการผ่านนักการเมือง

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความหมายของพฤติกรรมทางการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง 2. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง 3. กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่ราษฎรร่วมกันดำเนินการ 4. การติดต่อเป็นการเฉพาะเป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 2. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 3. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4. ด้านการให้ความรู้ทางการเมือง 5. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง (ธีรวัฒน์ เลาหจุราลัย, 2545) ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อเสริมผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรกร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 81,644 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยเลือกจากผู้นำบุคลากร และประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนดังต่อไปนี้ (สุรพล พรหมกุล, 2554 : 79)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide)

1. แบบสอบถาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วย 5 ด้าน คือด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการให้ความรู้ทางการเมือง และด้านพฤติกรรมทางการเมือง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ที่เป็นแบบสอบถามโดยความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องแล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 จากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยใช้

สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 102)

2. แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ โดยการสร้างแนวทางสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์ วิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือเพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้น นำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วนำมาประมวลผลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนัดวันเวลากับกลุ่มเป้าหมายแล้วขออนุญาตทำการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อคำถามที่ได้จากการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541 : 75) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลผลว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แปลผลว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แปลผลว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แปลผลว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด และ 2. สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติ t-test Independent และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 และข้อ 3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4) ด้านการให้ความรู้ทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ โดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมา คือ พฤติกรรมทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.93$) พฤติกรรมทางการเมืองด้านการให้ความรู้ทางการเมือง ($\bar{X} = 3.92$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ตามหลักอุปนิยาม 7 ทั้ง 7 ด้าน คือ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิยต์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติ 4) ให้เกียรติเคารพนับถือ 5) ให้เกียรติและคุ้มครอง

6) เคารพศาสนสถานและรักษาวัดธรรมประเพณีอันดีงาม 7) จัดให้ความอารักขา บำรุง คຸ້ມครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก พบว่า ด้านถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติ ($\bar{x} = 4.05$) ด้านให้เกียรติและคຸ້ມครอง ($\bar{x} = 4.05$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านจัดให้ความอารักขา บำรุง คຸ້ມครอง ($\bar{x} = 4.04$) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{x} = 3.94$) ด้านให้เกียรติเคารพนับถือ ($\bar{x} = 3.94$) และด้านการเคารพ ศาสนสถานและรักษาวัดธรรมประเพณีอันดีงาม ($\bar{x} = 3.94$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครอง 2) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารการเมืองและการเลือกตั้งจากป้ายโฆษณาและรถแห่หาเสียง 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการแสดงออกทาง การเมืองด้วยความสมัครใจทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย 4) ด้านการให้ความรู้ทางการเมือง ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ส่งเสริมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เช่น การเมือง การเลือกตั้ง เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

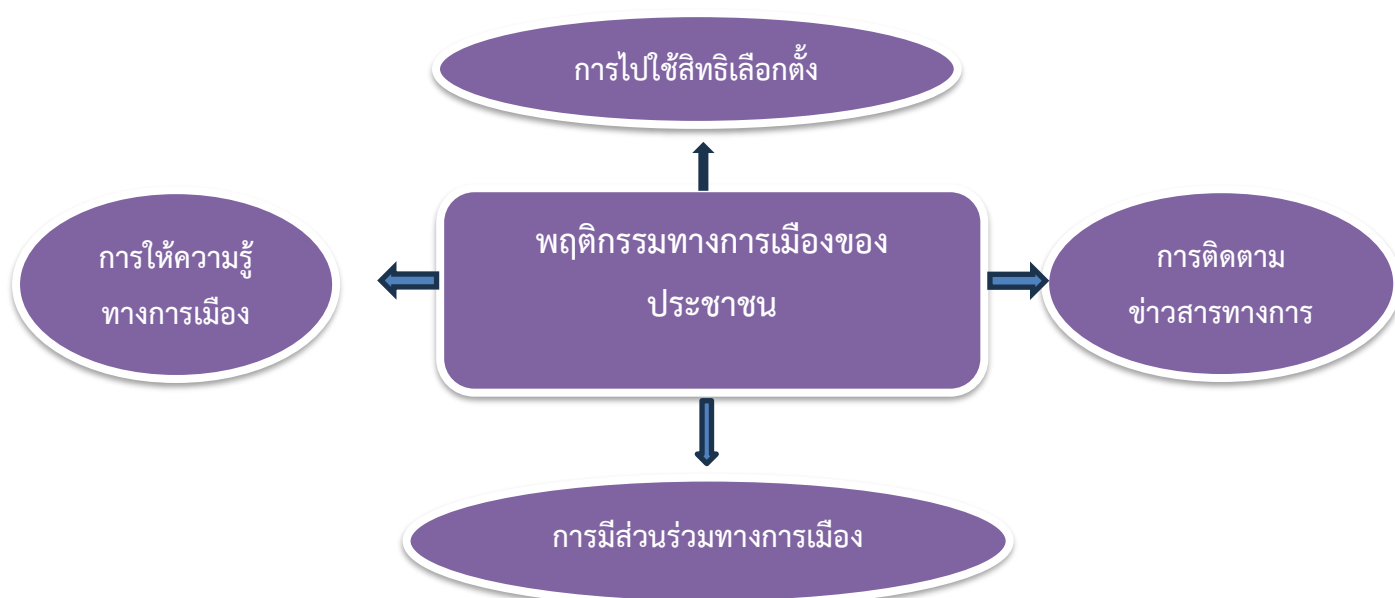
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองในแต่ละระดับของประเทศส่งเสริมให้ประชาชนมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นการเลือกตั้งโดยเสรี กล่าวคือ ต้องเปิดกว้างให้อิสระในการตัดสินใจทั้งในแง่ของผู้สมัครและผู้ออกเสียง ส่งเสริมให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารการเมืองและการเลือกตั้งจากป้ายโฆษณาและรถแห่หาเสียง ส่งเสริมให้ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการเลือกตั้งจากการดูโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งกับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเดิม แพทย์รังษี (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า พบว่า 1) ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ว่าจะมีเพศใดก็ตามต่างก็มีทัศนคติหรือความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันออก ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน จึงมีทิศทางในรูปแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา อิศรานุทศิริ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของสื่อ กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุขอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุขที่มีอายุแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิของเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองในแต่ละระดับของประเทศ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ปี พ.ศ. 2550 และปี พ.ศ. 2560 ทั้ง 3 ฉบับ มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โพธิ์ดิน ขวออุ่น หล้า และคณะ (2563 : 354) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการจัดตั้งและการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเพื่อพัฒนาสร้างความเป็นเลิศ

จากการศึกษาเฉพาะกรณี : พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่แสดงตามแผนภาพ ดังนี้

คำอธิบายองค์ความรู้ใหม่

ผลักดันให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่พึงประสงค์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอยู่เป็นเนืองนิตย์ (เป็นประจำ) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการที่ประชาชนมีความพร้อมเพรียงกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการให้ความรู้ทางการเมืองเหมือนเป็นการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สรุป

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการให้ความรู้ทางการเมืองมี และ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ตามลำดับ ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ผู้นำท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนรับบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิของเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองในแต่ละระดับของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรมีประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของจังหวัดอื่นๆ
2. จากผลการศึกษาพบว่า หากมีการนำเพื่อในการบูรณาการจะสามารถทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนบทความที่ใช้ในการวิจัยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายควรมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนนำ ไปประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ ไปประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กรุณา มธูลาภรังสรรค์. (2564). ปัจจัยและเงื่อนไขความขัดแย้งในสังคมไทย. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 12 (1), 120-130.
- จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์. (2543). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ธีรวัตรพล เลารุจิราลัย. (2554). *พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเมืองสองพี่น้องจังหวัดสุพรรณบุรี*. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิภา อิศรานุทนศิริ. (2557). *บทบาทของสื่อกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น,
- ประเดิม แพทย์รังษี. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี*. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2546). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานการวิจัย. วิทยาเขตเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- โพธิ์คิน ขวออุ่นหล้า และคณะ. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 12 (2), 354-367.
- รัฐนันท์ เหมรัตน์. (2553). *พฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตรมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิรูป*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). *ข้อมูลสถิติการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด*. เมษายน ปี พ.ศ. 2564.
- สิทธิพันธ์ พุทธหน. (2547). *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุรพล พรหมกุล. (2554). *ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อรสา รัตนสินชัยบุญ. (2544). *การวิเคราะห์เอกลักษณ์ของเขตเลือกตั้งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.